

INSPEKCJA
WETERYNARYJNA

Warszawa, dnia 17 stycznia 2024 r.

GŁÓWNY LEKARZ
WETERYNARII

I N S T R U K C J A

Głównego Lekarza Weterynarii

nr BP.0200.1.3.2024

dotycząca pobierania i przesyłania próbek do laboratoryjnych badań
diagnostycznych w kierunku afrykańskiego pomoru świń

Opracowano w:
Główny Inspektorat Weterynarii
Biuro do Spraw Laboratoriów
Biuro Zdrowia i Ochrony Zwierząt

Niniejsza instrukcja została wydana na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2022 r., poz. 2629).

Niniejsza instrukcja została opracowana w Krajowym Laboratorium Referencyjnym Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach (autorzy: mgr Dominika Borowska, dr hab. Maciej Frant).

Stosowanie niniejszej instrukcji, jako aktu prawa wewnętrznego, nie może prowadzić do naruszenia przepisów powszechnie obowiązujących.

Na przepisy niniejszej instrukcji nie należy powoływać się przy rozstrzyganiu o prawach i obowiązkach podmiotów prywatnych, gdyż nie jest ona dla nich wiążąca.

Spis treści

1. Wstęp.....	3
1.1. Cel instrukcji	3
1.2. Zakres stosowania	3
1.3. Specyficzne definicje związane z instrukcją.....	4
1.4. Wymagania dotyczące osób pobierających materiał do diagnostycznych badań laboratoryjnych.....	4
1.5. Wymagane środki ostrożności	4
2. Materiały potrzebne do pobierania próbek.....	5
3. Zwierzęta	5
4. Rodzaj pobieranego materiału, zależnie od rodzaju badań laboratoryjnych, sposób pobrania materiału i jego konserwacja.....	6
4.1. Krew	6
4.2. Wycinki narządów.	7
5. Monitoring bierny	8
6. Wizytacje w gospodarstwach i liczba próbek pobieranych do badań laboratoryjnych.....	8
7. Przesyłanie materiału do badań.....	11
7.1. Opakowanie próbek przed transportem	11
7.2. Warunki transportu	12
7.3. Dokumentacja towarzysząca próbce.....	13
8. Urzędowe potwierdzanie wystąpienia choroby kategorii A – ASF	13
9. Wykaz aktów prawnych i dokumentów pozwiązanych.....	14
10. Postanowienia końcowe.	15

1. Wstęp

Afrykański pomór świń (ang. African swine fever - ASF) jest zakaźną, wolno szerzącą się, wirusową chorobą świń domowych oraz dzików, wywołaną przez DNA wirusa z rodzaju *Asfivirus*. Na zakażenie wrażliwe są również wolno żyjące gatunki z rodziny świniowatych, występujące na terenie Afryki. W Europie, poza Sycylią, stwierdzony jest jeden genotyp wirusa p72 genotyp II.

Obecnie brak jest skutecznej i bezpiecznej szczepionki przeciwko ASF. Choroba zwalczana jest metodami administracyjnymi poprzez uśmiercenie i unieszkodliwienie świń z zakażonych gospodarstw i unieszkodliwienie zwłok/tusz zakażonych dzików. Przyjętą w Polsce podstawą wdrożenia procedury administracyjnej po stwierdzeniu ogniska afrykańskiego pomoru świń, jest urzędowe potwierdzenie wystąpienia choroby (przyżyciowo lub w zwłokach zwierząt) na podstawie wyników badań laboratoryjnych próbek pobranych od zwierząt.

W rozpoznawaniu ASF istotną rolę odgrywają badania molekularne oraz badania serologiczne.

W celu właściwego rozpoznania choroby ważny jest wybór odpowiednich próbek do badań, ich prawidłowe pobranie, zapakowanie i przesłanie do laboratorium.

1.1. Cel instrukcji

Ujednoczenie zasad pobierania materiału do laboratoryjnych badań diagnostycznych w kierunku ASF, rodzaju próbek oraz zasad ich przesyłania do laboratorium.

1.2. Zakres stosowania

Pobieranie próbek od świń lub dzików.

Próbki surowicy/krwi oraz narządów wewnętrznych świń lub dzików, ewentualnie próbki innych matryc/innego rodzaju materiału biologicznego: szpiku kostnego, mięśni, skóry oraz zeszkobin z kości. Ponadto, w przypadku podejrzenia nielegalnego stosowania białka pochodzenia zwierzęcego dla świń, badaniom podlegają próbki paszy lub próbki pozostałości pokarmu.

Na obszarze objętym ograniczeniami II i III¹ w przypadku chorób świń o przebiegu posocznicowym, podczas stawiania diagnozy zawsze należy uwzględniać możliwość zakażenia wirusem afrykańskiego pomoru świń w ramach diagnostyki różnicowej

¹ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2023/594 z dnia 16 marca 2023 r. ustanawiające środki szczególne w zakresie zwalczania chorób w odniesieniu do afrykańskiego pomoru świń oraz uchylające rozporządzenie wykonawcze (UE) 2021/605 (Dz.Urz.UE.L 2023 Nr 79, str. 65)

i dokonać zgłoszenia do powiatowego lekarza weterynarii właściwego miejscowo dla lokalizacji gospodarstwa.

1.3. Specyficzne definicje związane z instrukcją

Badanie serologiczne - wykrywanie obecności przeciwciał w próbkach surowicy/krwi świń lub dzików.

Badanie wykonuje się metodą ELISA (ang. enzyme linked immunosorbent assay), a w przypadku uzyskania wyniku dodatniego lub wątpliwego – potwierdzającym testem immunoperoksydazowym (IPT) lub testem immunoblotting (IB). Badania wykonuje się zgodnie z zaleceniami podręcznika WOAAH Manual of Diagnostic Tests and Vaccines for Terrestrial Animals, rozdział 3.9.1 „African swine fever” oraz zaleceniami Europejskiego Laboratorium Referencyjnego (EURL) ds. ASF w Valdeolmos w Hiszpanii.

Badanie molekularne - wykrywanie obecności materiału genetycznego (kwasu deoksyrybonukleinowego - DNA) wirusa ASF w próbkach surowicy/krwi i/lub wycinkach narządów wewnętrznych świń i/lub dzików. Obecność DNA ASFV może być wykrywana w innym materiale włączając szpik kostny, mięśnie, skóra, zeskrobiny z kości. Badanie wykonuje się testem PCR w czasie rzeczywistym (ang. real-time polymerase chain reaction - PCR). W przypadku uzyskania wyniku niespecyficznego pobrane próbki są badane ponownie lub wnioskuje się o dodatkowe pobranie materiału od tych samych zwierząt. Badania wykonuje się zgodnie z zaleceniami podręcznika WOAAH Manual of Diagnostic Tests and Vaccines for Terrestrial Animals, rozdział 3.9. 1 „African swine fever” oraz zaleceniami EURL ds. ASF w Valdeolmos w Hiszpanii.

1.4. Wymagania dotyczące osób pobierających materiał do diagnostycznych badań laboratoryjnych

Osoby odpowiedzialne za stosowanie instrukcji, pobierający materiał do laboratoryjnych badań diagnostycznych powinny przechodzić okresowe szkolenia w celu nabycia i utrzymywania odpowiednich kwalifikacji, kompetencji oraz doświadczenia w zakresie prac związanych z niniejszą instrukcją.

1.5. Wymagane środki ostrożności

Osoby odpowiedzialne za stosowanie instrukcji pobierający i przesyłający materiał do laboratoryjnych badań diagnostycznych w kierunku ASF powinny przestrzegać zasad pobierania, przechowywania, pakowania oraz przesyłania materiału, zawartych w niniejszej instrukcji. Szczególnie istotne jest zwrócenie uwagi na dobór właściwych

próbek, sposób pakowania próbek gwarantujący bezpieczeństwo oraz zachowanie wymaganej ich jakości, a także warunki transportu.

2. Materiały potrzebne do pobierania próbek:

- 1) sterylne pojemniki podstawowe, najlepiej plastikowe, zamykane szczelną nakrętką;
- 2) sterylne próbówki:
 - a) bez antykoagulantu lub igłoprobówki, jeżeli pobrana krew ma być badana metodą molekularną (real-time PCR) i metodami serologicznymi (ELISA oraz potwierdzających IPT/IB),
 - b) z EDTA/heparyną, w przypadku przeznaczenia krwi wyłącznie do badań wirusologicznych/molekularnych;
- 3) strzykawki różnych rozmiarów oraz dostosowane do nich igły, odpowiednio dobrane w zależności od miejsca pobierania próbek i wielkości badanej świni;
- 4) nóż, skalpel, nożyczki, pinceta, rękawiczki;
- 5) szczelnie zamykane kontenery do transportu pojemników podstawowych z próbkami i probówek z krwią, oddzielne dla każdego zwierzęcia. Kontenery oraz pojemniki podstawowe muszą być wyraźnie oznakowane;
- 6) stelaże np. styropianowe lub pudełka kartonowe z otworami przeznaczonymi do transportu probówek z krwią, umożliwiające ustawienie probówek w pozycji pionowej w odpowiedniej kolejności;
- 7) wkłady chłodzące (w przypadku, gdy próbki będą dostarczane do laboratorium diagnostycznego po upływie 12 h od ich pobrania);
- 8) materiały pochłaniające wilgoć (bibuła, lignina, wata, gąbka, ręcznik papierowy);
- 9) etykiety i pisaki wodoodporne lub naklejki z kodami kreskowymi plastikowe koszulki na dokumentację.

3. Zwierzęta

Rodzaje próbek oraz zwierzęta (świnie i dziki), od których pobiera się próbki do badań laboratoryjnych, zostały opisane w „Programie mającym na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat choroby oraz jej zwalczania”. Program jest uaktualniany i wprowadzany zgodnie z rozporządzeniami Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

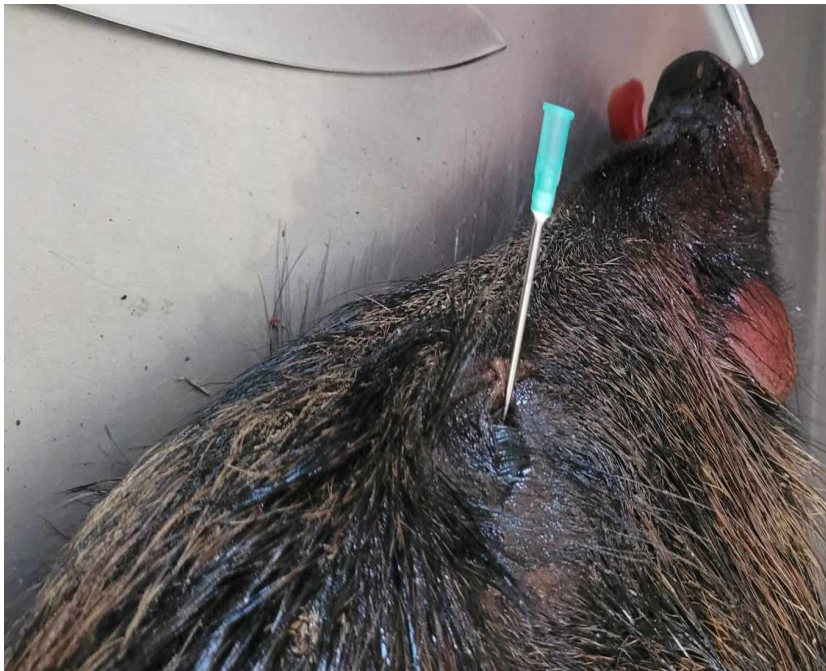
4. Rodzaj pobieranego materiału, zależnie od rodzaju badań laboratoryjnych, sposób pobrania materiału i jego konserwacja.

4.1. Krew

Krew może być pobrana przyżyciowo z żyły czczej przedniej, jarzmowej ewentualnie żyły usznej lub podczas sekcji świń lub dzików, również z zatoki jamistej (Link: <https://www.youtube.com/watch?v=N7-py2VcsoY>).

Krew z zatoki jamistej pobiera się poprzez wprowadzenie igły (np. 1,2 x80mm) do przyśrodkowego kąta oka pod kątem 45° w kierunku brzuszno – przyśrodkowo – doogonowym w stosunku do płaszczyzny środkowej głowy, przesuując ją po ścianie oczodołu, do momentu ustąpienia oporu. Igłę należy wówczas głębiej wsunąć w napotkany otwór i zaaspirować krew.

Foto.1 Miejsce wkłucia do zatoki jamistej (zdjęcie pochodzi z zasobów GIW)

Miejsca, z których pobierane są próbki krwi należy oczyścić lub opłukać wodą bez detergentów i środków dezynfekcyjnych. Miejsca te nie mogą być odkażane, ponieważ środki odkażające mogą powodować inaktywację wirusa lub dezintegrację jego materiału genetycznego. Krew należy pobierać igłą jednorazową lub wielokrotnego użytku (dotyczy należycie umytych i zdezynfekowanych igieł wykorzystywanych do pobierania krwi z zatoki jamistej) do sterylnej probówki. Po pobraniu krew należy stopniowo schłodzić. Nie wolno zamrażać pełnej krwi, pobranej do probówki z antykoagulantem.

4.1.1. Krew do badań molekularnych

Do badań molekularnych pobiera się krew w objętości minimum 2-3 ml do probówek z dodatkiem antykoagulantu (np. sole EDTA/heparyna). Probówki z krwią i z antykoagulantem należy dobrze wymieszać ruchami ósemkowymi w poziomie. Krew do badań molekularnych pobiera się od żywych świń, w pierwszej kolejności od świń z objawami choroby w przypadku podejrzenia ASF lub od dzików odstrzelonych na obszarach objętych ograniczeniami I – III lub dzików odstrzelonych na obszarze wolnym, jeżeli wykazują objawy wskazujące na zakażenie wirusem ASF (dziki chore odstrzelone).

4.1.2. Krew do badań serologicznych

Do badań serologicznych pobiera się krew do probówek bez dodatku antykoagulantu. Należy pobrać ok. 5 ml krwi. Krew do badań serologicznych należy pobrać od świń uśmiercanych w ognisku ASF w celu zapewnienia możliwości oceny długości trwania zakażenia.. Ponadto krew należy pobrać od odstrzelonych dzików na obszarach objętych ograniczeniami II i III (na obszarze objętym ograniczeniami III – jeżeli ASF występuje w populacji dzików).

Możliwe jest pobranie próbki do badań serologicznych od znalezionych dzików martwych na ww. obszarach, jeżeli stan zwłok na to pozwala (obecność skrzepliny w komorach serca lub krew z zatoki jamistej).

4.2. Wycinki narządów.

Do badań molekularnych należy pobrać próbki od padłych lub uśmierconych świń oraz od padłych dzików. Próbki narządów pobiera się czystymi jałowymi narzędziami, najlepiej jednokrotnego użycia. Należy pobrać wycinki narządów wewnętrznych (ok. 2-3 cm² tkanki).

Kolejność przydatności tkanek pochodzących od padłych świń lub dzików, do badań molekularnych jest następująca: **śledziona**, **migdałki**, nerki, **węzły chłonne** (żołądkowe, wątrobowe, podżuchwowe, zagardłowe, krezkowe), płuca.

W przypadku jeżeli nie jest możliwe pobranie ww. próbek od padłych świń lub dzików można pobrać próbki z innych dostępnych narządów wewnętrznych takich jak: wątroba, serce, a w przypadku stanu zwłok o co najmniej umiarkowanym rozkładzie (++)- szpik kostny (całą kość długą, ewentualnie mostek).

Od zwierząt padłych należy pobrać od 1 do 3 próbek z narządów wewnętrznych i każdą z nich zapakować do oddzielnych pojemników.

5. Monitoring bierny

W przypadku prowadzenia stałego nadzoru zgodnie z art.16(1)(c) RWK 2023/594¹ do badań pobiera się próbki krwi lub narządów od padłych świń, jak wskazano w pkt 4. niniejszej instrukcji, zgodnie z zasadami określonymi w pkt 6.ust. 1.

6. Wizytacje w gospodarstwach i liczba próbek pobieranych do badań laboratoryjnych

1. W przypadku **podejrzania ASF**, próbki do badań laboratoryjnych w celu potwierdzenia zakażenia pobiera się w następujący sposób: minimalna liczba próbek do badań molekularnych musi pozwalać na wykrycie 10% zakażonych świń przy 95% poziomie ufności w danej podjednostce. Dane dotyczące liczby świń, od których należy pobrać próbki do badań laboratoryjnych zawarto w poniższej Tabeli nr 1.

Tabela nr 1.	
Liczba świń w budynku	Liczba świń, od których należy pobrać próbki do badań w budynku
1-10	10*
11-25	18*
26-50	23
51-75	25
76-100	26
101-500	29
501-1000	30
>1000	30

*w przypadku mniejszej liczby świń pobiera się próbki od wszystkich świń w budynku

W przypadku podejrzenia ASF u świń w gospodarstwie należy przeprowadzić minimum wywiad (anamnesis) oraz przedmiotowe badanie ogólne w każdej podjednostce (obiekcie), w tym obejmujące pomiar temperatury wewnętrznej ciała.

W przypadku obecności świń padłych należy przeprowadzić badanie sekcyjne i pobrać próbki narządów wewnętrznych do badań laboratoryjnych, szczególnie od świń, które padły w ostatnim czasie, przed padnięciem wykazywały objawy

kliniczne i gorączkę, a w badaniu sekcyjnym stwierdzone zostały zmiany anatomopatologiczne wskazujące na podejrzenie wystąpienia ASF. Następnie w celu zapewnienia realizacji próbkobrania zgodnie z Tabelą nr 1, należy pobrać próbki krwi od świń żywych, szczególnie od świń z objawami choroby, a przy braku takich świń żywych można pobrać próbki krwi od losowo wybranych świń.

2. Po potwierdzeniu ogniska ASF, przy dokonywaniu uśmiercania świń w ognisku pobiera się próbki krwi do badań molekularnych i serologicznych od losowo wybranych świń. Minimalna liczba próbek pobranych do badań serologicznych musi pozwalać na wykrycie osobników zakażonych i seroreagentów na poziomie 10%, przy 95% poziomie ufności w każdej podjednostce w gospodarstwie dane dotyczące próbkobrania zgodnie z Tabelą nr 1.
3. Pobieranie próbek do badań w gospodarstwach uznanych za kontaktowe.

W przypadku wdrożenia uśmiercania świń w gospodarstwie uznanym za kontaktowe do ogniska ASF, jako środka zapobiegawczego w rozprzestrzenianiu się ASF, przy uśmiercaniu świń pobiera się próbki do badań molekularnych i serologicznych. Próbki pobiera się od świń wykazujących objawy kliniczne lub zmiany anatomopatologiczne, a także zgodnie z wytycznymi PLW od świń, które mogły lub miały kontakt z patogenem. Próbki do badań laboratoryjnych pobiera się, przy założeniu, że minimalna liczba próbek pobranych do badań serologicznych musi pozwalać na wykrycie 10% zakażenia/seroreagentów, przy 95% poziomie ufności w każdej podjednostce w gospodarstwie (zgodnie z Tabelą nr 1).

4. Prewencyjne uśmiercanie zgodnie z art. 22 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 2020/687².

Zgodnie z art. 22 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2020/687, aby zapobiec rozprzestrzenianiu się choroby, właściwy organ może zastosować prewencyjne uśmiercenie, zgodnie z art. 12 ust. 1 i 2 tego rozporządzenia, lub ubój zwierząt utrzymywanych należących do gatunków umieszczonych w wykazie w zakładach znajdujących się na obszarze objętym ograniczeniami

W przypadku nakazania prewencyjnego uśmiercenia na obszarze objętym ograniczeniami wyznaczonym na podstawie rozporządzenia (UE) 2020/687, próbki do badań laboratoryjnych pobiera się w gospodarstwach w których PLW podejrzewa zakażenie wirusem ASF, zgodnie z Tabelą nr 1.

5. W przypadku podjęcia decyzji dotyczącej pobierania próbek od świń przed wydaniem zgody na przemieszczenie z gospodarstw położonych w obszarach zapowietrzonych lub zagrożonych do uboju w rzeźni lub do zakładu utylizacyjnego (w celu zabicia), próbki krwi do badań molekularnych muszą zostać pobrane z każdej podjednostki (obiektu), z którego świnię będą przemieszczane, w pierwszej kolejności od świń przeznaczonych do wysyłki. Liczba próbek krwi do badań molekularnych i serologicznych musi pozwalać na wykrycie

² rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2020/687 z dnia 17 grudnia 2019 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 w odniesieniu do przepisów dotyczących zapobiegania niektórym chorobom umieszczonym w wykazie oraz ich zwalczania (Dz.Urz.UE.L 2020 Nr 174, str. 64)

10% zakażenia, przy 95% poziomie ufności w każdej podjednostce (obiekcie) w gospodarstwie, tj. zgodnie z Tabelą nr 1.

6. Wizytacje gospodarstw w obszarze zapowietrzonym i zagrożonym oraz pobieranie próbek do badań laboratoryjnych.

Wizytacje na obszarze zapowietrzonym przeprowadza się we wszystkich gospodarstwach.

Minimalna liczba gospodarstw w obszarze zagrożonym, w których należy przeprowadzić wizytacje (z możliwością ewentualnego pobrania próbek) musi pozwolić na wykrycie 5% gospodarstw zakażonych, przy 95% poziomie ufności, zgodnie z Tabelą nr 2.

Tabela nr 2. Liczba gospodarstw w obszarze zagrożonym, w których należy przeprowadzić wizytacje przy zachowaniu możliwości wykrycia 5% gospodarstw zakażonych, na 95% poziomie ufności.

Tabela nr 2.	
Liczba gospodarstw w obszarze zagrożonym	Liczba gospodarstw, w których należy przeprowadzić wizytację
1-10	10*
11-25	24*
26-50	36*
51-75	42
76-100	45
101-500	57
501-1000	58
>1000	60

*w przypadku mniejszej liczby gospodarstw, wizytuje się wszystkie gospodarstwa w obszarze zagrożonym

W trakcie wizytacji w gospodarstwie PLW może podjąć decyzję o konieczności przeprowadzenia badania laboratoryjnego w kierunku ASF i pobiera próbki krwi od świń w gospodarstwie w celu przeprowadzenia tego badania zgodnie z pkt 7.

7. W celu zniesienia nakazów i zakazów w obszarze zapowietrzonym i zagrożonym (zdjęcie obszarów) pobieranie próbek do badań laboratoryjnych przeprowadza się:

- a) w gospodarstwach, w których PLW uzna za konieczne podczas wizytacji, o których mowa w pkt 6,
- b) we wszystkich centrach pozyskiwania nasienia knurów.

W przypadku podjęcia decyzji o pobieraniu próbek do badań laboratoryjnych w wizytowanym gospodarstwie próbki do badań muszą być pobierane zgodnie z Tabelą nr 1 w każdej podjednostce (obiekcie) w gospodarstwie. Ta sama zasada dotyczy centrum pozyskiwania nasienia knurów.

7. Przesyłanie materiału do badań

W przypadku planowanej wysyłki dużej liczby próbek (powyżej 100) lub podejrzenia choroby, należy uprzednio poinformować laboratorium o przesyłce telefonicznie lub mailem, z podaniem przybliżonej daty i godziny dostarczenia próbek.

7.1. Opakowanie próbek przed transportem

Pobrany materiał do badań należy bezpośrednio zapakować w sterylne i wodoodporne pojemniki podstawowe, odporne na uszkodzenia mechaniczne. Bardzo istotne jest wyraźne oznakowanie pojemników w celu odpowiedniej identyfikacji zwierząt, od których zostały pozyskane próbki. Pokrywka każdego pojemnika oraz próbówki powinna być uszczelniona za pomocą taśmy klejącej lub tzw. parafilmu. Przed transportem należy sprawdzić szczelność opakowań, ponieważ wymieszanie materiału może mieć wpływ na czas i wiarygodność wykonywanych badań laboratoryjnych, natomiast próbki wylane w transporcie nie mogą zostać poddane badaniu.

Wszystkie szczelnie zamknięte pojemniki podstawowe zawierające próbki do badań powinny być umieszczone w drugim szczelnie zamkniętym i zaklejonym, wodoodpornym, plastikowym lub metalowym kontenerze odpornym na uszkodzenia mechaniczne. Wewnątrz kontenera należy umieścić materiał absorbujący w celu pochłaniania ewentualnych przecieków z pojemników lub próbówek. Próbki powinny być dostarczone z wkładami chłodzącymi, w ilości wystarczającej do utrzymania wymaganej temperatury przez cały czas trwania transportu w przypadku, gdy próbki zostaną dostarczone do laboratorium diagnostycznego w czasie dłuższym niż 12 godzin od pobrania, w izolowanych termicznie, solidnie wykonanych opakowaniach. Korzystnie jest, aby opakowania były dodatkowo wypełnione materiałem zabezpieczającym przed wstrząsami i przemieszczaniem kontenerów z próbkami.

Na zewnątrz kontenera powinny być umieszczone czytelne informacje:

- Etykieta 'materiał biologiczny'.
- Etykieta 'materiał zakaźny dla zwierząt'.
- Etykieta 'przechowywać w 4 - 7°C oraz 4 °C dla organów'.
- Pełna i nazwa i adres nadawcy.
- Pełna nazwa i adres odbiorcy.

Próbki powinny być oznaczone czytelnymi, indywidualnymi kodami (należy używać wodoodpornych pisaków lub naklejek, które nie ulegną uszkodzeniu pod wpływem wilgoci albo naklejek z kodami kreskowymi), aby można było zidentyfikować w łatwy sposób od którego zwierzęcia (z jakiego gospodarstwa lub obiektu) pochodzą. Krew należy wysyłać w probówkach do tego przeznaczonych, należy unikać przesyłania krwi w pojemnikach plastikowych oraz w igłoprobówkach.

W przypadku dostarczenia do badań próbek z krwią należy umieścić je kolejno według identyfikatorów w pozycji pionowej, najlepiej w przeznaczonych do tego kartonach lub stelażach styropianowych, co umożliwi odpowiednią segregację próbek i przygotowanie materiału do badań. Opakowanie zewnętrzne należy oznaczyć podając informacje szczegółowe dotyczące pobranych próbek. W przypadku kości należy w miarę możliwości pobrać szpik kostny lub przesłać materiał (bez skóry z sierścią i tkanki mięśniowej). Podczas wysyłania kilku kości należy dokładnie oznaczyć od ilu zwierząt zostały pobrane. Wtedy najlepszym rozwiązaniem jest zapakowanie każdej kości w oddzielne opakowanie. Próbki narządów wewnętrznych powinny zawierać opis, jest to szczególnie ważne podczas zaawansowanego rozkładu gnilnego. Próbki pozostałości pokarmu – zawierające przetworzone białko pochodzenia zwierzęcego powinny być oznakowane numerem partii.

7.2. Warunki transportu

Próbki powinny być dostarczone do laboratorium w sposób uniemożliwiający zakażenie innych zwierząt lub zanieczyszczenie osób, sprzętu itp. Należy również zabezpieczyć same próbki przed wylaniem i zanieczyszczeniem podczas transportu.

Próbki od zwierząt podejrzanych o zakażenie powinny być dostarczone przez wyznaczoną osobę. Pozostałe próbki mogą być transportowane poprzez firmy kurierskie. Próbki muszą być dostarczone bezpośrednio do laboratorium.

7.2.1. Czas od pobrania próbek do dostarczenia ich do laboratorium

Próbki powinny być dostarczone do laboratorium jak najszybciej, aby uniknąć procesów degradacji tkanek i materiału genetycznego wirusa. Optymalnym czasem jest dostarczenie próbek w ciągu 12 godzin od pobrania.

7.2.2. Temperatura transportu

Próbki mogą być przesyłane w opakowaniach bez wkładów chłodzących w przypadku, gdy dostarczenie próbek do laboratorium nastąpi w czasie nie dłuższym niż 12 godzin od pobrania. W innym przypadku, próbki powinny być przesyłane w temperaturze

4-7°C (w kontenerach z wkładami chłodzącymi). Próbki, z wyjątkiem surowic, nie powinny być zamrażane. Dopuszcza się ewentualne zamrażanie narządów wewnętrznych w przypadku przewidywanego transportu powyżej 48 godzin.

7.3. Dokumentacja towarzysząca próbce

Do próbki muszą być dołączone: pismo przewodnie oraz protokół pobrania próbek.

Pismo i protokół powinny zawierać następujące informacje:

- 1) kierunek badań;
- 2) dane posiadacza zwierzęcia: imię i nazwisko, dokładny adres i numer gospodarstwa, z którego pochodzą próbki (z podaniem nazwy gminy i powiatu);
- 3) dane dotyczące zwierzęcia (zwierząt): objawy chorobowe i zmiany pośmiertne, wiek, płeć, numer identyfikacyjny (świnie), status zwierzęcia np. padłe, odstrzelone, żywe;
- 4) miejsce znalezienia zwierzęcia (gmina oraz najbliższa wieś/najbliższe miasto, powiat, województwo) wraz z podaniem współrzędnych GPS – stopnie, minuty, sekundy (podanie współrzędnych geograficznych w formacie dziesiętnym); dane adresowe osoby zgłaszającej często nie pokrywają się z miejscem, skąd pochodziły próbki, dlatego ważnym jest podanie dokładnego miejsca próbkobrania;
- 5) podanie miejsca pobrania próbki również w formie cyfrowej (TERYT);
- 6) podanie obszaru (strefy) na terenie których zostały pobrane próbki (obszar objęty ograniczeniami I, obszar objęty ograniczeniami II, obszar ograniczeniami III) lub obszar wolny od ASF;
- 7) prawdopodobny czas padnięcia/odstrzału zwierzęcia;
- 8) specyfikacja wysłanego materiału – dokładny opis próbek (rodzaj materiału i identyfikator);
- 9) przyczyna próbkobrania.

Do przygotowania pisma przewodniego i protokołu należy wykorzystać załączniki nr 6 i 7 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 4 lipca 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji związanej ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (Dz.U. z 2017 r. poz. 1388).

Oraz dodatkowo dane płatnika i preferowany sposób przekazania wyników: elektronicznie, ewentualnie listownie.

8. Urzędowe potwierdzanie wystąpienia choroby kategorii A – ASF

8.1. Urzędowe potwierdzenie choroby u zwierząt dzikich.

W przypadku próbek pobranych od dzików padłych lub odstrzelonych na obszarze objętym ograniczeniami II lub obszarze objętym ograniczeniami III - jeżeli ASF występuje już w populacji dzików - urzędowe potwierdzenie wystąpienia choroby

uzyskuje się po otrzymaniu dodatnich wyników badań molekularnych w Zakładzie Higieny Weterynaryjnej (ZHW). W przypadku uzyskania w ZHW wątpliwych wyników badań serologicznych próbek pobranych od dzików odstrzelonych, badanie potwierdzające przeprowadza się w PIWet – PIB Puławy.

W przypadku próbek pobranych od dzików padłych i chorych odstrzelonych na obszarze objętym ograniczeniami I oraz na obszarze wolnym, urzędowe potwierdzenie wystąpienia ASF u dzików uzyskuje się po otrzymaniu dodatnich wyników badań molekularnych w PIWet – PIB Puławy.

8.2. Urzędowe potwierdzenie choroby u świń domowych.

W przypadku próbek pobranych od świń, urzędowe potwierdzenie wystąpienia choroby uzyskuje się po otrzymaniu dodatnich wyników badań molekularnych przeprowadzonych w PIWet – PIB Puławy.

W przypadku uzyskania w ZHW wątpliwych wyników badań serologicznych próbek pobranych od świń, badanie potwierdzające przeprowadza się w PIWet – PIB Puławy.

9. Wykaz aktów prawnych i dokumentów pozwiązanych:

- 1) rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2020/687 z dnia 17 grudnia 2019 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 w odniesieniu do przepisów dotyczących zapobiegania niektórym chorobom umieszczonym w wykazie oraz ich zwalczania;
- 2) rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2023/594 z dnia 16 marca 2023 r. ustanawiające środki szczególne w zakresie zwalczania chorób w odniesieniu do afrykańskiego pomoru świń oraz uchylające rozporządzenie wykonawcze (UE) 2021/605;
- 3) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej;
- 4) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie wprowadzenia w 2023 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej „Programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczanie”;
- 5) rozporządzenie Ministra Rolnictwa z dnia 4 lipca 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji związanej ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (Dz.U. z 2017 r. poz. 1388);
- 6) The World Organisation for Animal Health (WOAH) Manual of Diagnostic Tests and Vaccines for Terrestrial Animals, rozdział „African swine fever”.

10. Postanowienia końcowe.

1. Niniejsza instrukcja uchyla Procedurę Głównego Lekarza Weterynarii nr GIWlab.81.24.2020.2 trzecia edycja z dnia 22 kwietnia 2021 r. „Procedury

pobierania i przesyłania próbek do laboratoryjnych badań diagnostycznych w kierunku afrykańskiego pomoru świń”.

2. Instrukcja wchodzi w życie po 14 dniach od podpisania.

Zatwierdził
Główny Lekarz Weterynarii
Paweł Niemczuk
/podpisano elektronicznie/

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	65145.306289.463418
Nazwa dokumentu	BP.O200.1.3.2024 Instrukcja dotycząca pobierania i przesyłania próbek do laboratoryjnych badań diagnostycznych w kierunku afrykańskiego pomoru świń.pdf
Tytuł dokumentu	BP.O200.1.3.2024 Instrukcja dotycząca pobierania i przesyłania próbek do laboratoryjnych badań diagnostycznych w kierunku afrykańskiego pomoru świń
Sygnatura dokumentu	BP.0200.1.3.2024
Data dokumentu	18.01.2024
Skrót dokumentu	4BAFD6F3CACF615D89A5F2932B843B76FB10CEBD
Wersja dokumentu	1.4
Data podpisu	17.01.2024 12:29:53
Podpisane przez	Krzysztof Wojciech Jażdżewski Zastępca Głównego Lekarza Weterynarii
Rodzaj certyfikatu	Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego
Data podpisu	18.01.2024 08:32:24
Podpisane przez	Paweł Jarosław Niemczuk Główny Lekarz Weterynarii
Rodzaj certyfikatu	Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego

EZD 3.114.1.1.

Data wydruku: 18.01.2024

Autor wydruku: Rządkowska Agnieszka (Główny Specjalista)